

Potentia Americana: amerikai elsőség – hegemónia és rend nélkül

*Potentia Americana: American Preeminence
without Hegemony and Order*

Csizmazia Gábor

https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2026.2.4

Összefoglaló: A második Trump-elnökség külpolitikáját a *Pax Americana* végével, vagyis egy posztamerikai, poszthegeomonikus és egyben multipoláris világ képével szokás társítani, jóllehet mindegyik jelző vitatható. A Washington által keltett turbulencia megértése végett a cikk külön vizsgálja az Amerikai Egyesült Államok és a nemzetközi rend kapcsolatának a főbb alkotóelemeit: az USA külpolitikai aktivitását és hatalmi státuszát, valamint az amerikai értelmezésű világrendet. Egyfelől az elméleti szakirodalom ismertetésén keresztül bemutatja e faktoroknak a jelenlegi nemzetközi rend kontextusában játszott szerepét, másfelől áttekinti, hogy azok miként jelennek meg a második Trump-elnökség külpolitikájában. Washington kifejezetten aktív külpolitikája a kemény hatalmi eszközökkel érvényesíti az amerikai elsőséget, ami egyelőre a hegemónszerepe csökkenését és egy új világrend tervének a hiányát jelenti.

Kulcsszavak: Trump-elnökség, nemzetközi rend, *Pax Americana*, posztamerikai, poszthegeomonikus, multipolaritás, elsőség, kemény hatalom

Abstract: The foreign policy of the second Trump administration is often associated with the end of *Pax Americana*, that is, with the image of a post-American, post-hegemonic, and multipolar world, although each of these descriptors is debatable. To understand the turbulence created by Washington, the article examines the main components of the relationship between the United States and the international order: American foreign policy activity and power status, as well as the American interpretation of the world order. On the one hand, it presents the role of these factors in the context of the current international order through theoretical literature, and on the other hand, it reviews how they appear in the foreign policy of the second Trump administration. Washington's highly active foreign policy asserts American preeminence through hard power, which means an incomplete hegemonic role and the absence of a plan for a new world order, for now.

Keywords: *Trump administration, international order, Pax Americana, post-American, post-hegemonic, multipolarity, preeminence, hard power*

Bevezetés

A nemzetközi politikai és elemzői diskurzusban általánosan elterjedt nézet szerint a posztbipoláris világrend leáldozóban van. Bár az új világ pontos részletei vita tárgyát képezik, azt gyakran a posztamerikai és poszthegemonikus, illetve a multipoláris jelzővel szokás illetni. Ebben az olvasatban Washington az izolacionista hajlamait követi, így a figyelmét, az aktivitását és az erőforrásait a világ többi régiója helyett elsősorban az amerikai kontinensre fordítja, ennek eredményeképpen pedig megszűnik a *Pax Americana*, vagyis az amerikai értékek és érdekek mentén működő világrend.

Bár a posztamerikai, a poszthegemonikus és a multipoláris világ gondolatai az elméleti és a közéleti diskurzusban már az első Trump-elnökséget megelőzően is jelen voltak,¹ a Fehér Ház külpolitikája akkora visszhangot generál a világban, hogy sokan Donald Trump második elnökségével társítják e „jóslatok” megvalósulását. Ugyanakkor a trumpi (és a republikánus) „béke, erő által” mottóval jelzett külpolitika alapvetései mindenről szólnak, csak nem az amerikai hatalom hanyatlásáról, visszahúzódásáról, illetve a kihívókkal szembeni kiállás kerüléséről.² Annak ellenére, hogy a trumpi világkép és logika a nemzetközi politika többi résztvevője számára valamelyest kiismerhető volt, a Washington által 2025 januárjától folytatott, a korábbiaknál is merészebb külpolitika következetességét még az elnök hazai hívei is kezdték kétségbe vonni.

Ennek az ellentmondásnak a hátterében az áll, hogy a második Trump-elnökség külpolitikája koránt sincs összhangban a nemzetközi aktivitásra, hegemoniára és rendre vonatkozó korábbi amerikai elképzelésekkel. A helyzet jobb megértéséhez e három elemet külön-külön érdemes megvizsgálni, azon kérdések megválaszolásával, hogy Washington:

- mennyire élénk kapcsolatban akar lenni a világgal;
- milyen hatalmi helyzetet foglalna el a világban; valamint
- az előbbiektől tükrében milyen világot akar látni?

A válaszok alapján kiderül, hogy ma a nemzetközi politikában úgy érvényesül az amerikai cselekvés hatalma (*Potentia Americana*), hogy közben az amerikai vezetői hatalom (*Potestas Americana*) kiüresedik, az amerikai világrend (*Pax Americana*) képe pedig hiányzik.³

Potentia Americana – az amerikai világrend és annak eltűnése

Az Egyesült Államok nemzetközi aktivitása az alapítástól napjainkig meglehetősen változónak bizonyult. Egyrészt az amerikai külpolitikai gondolkodás olyan átalakuláson ment át az elmúlt 250 évben, amely jól tükrözi az észak-amerikai gyarmatokból globális birodalommal fejlődés pályáját: Washington egyre inkább internacionalista magatartást követett, változó súlypontokkal. Másrészt az egyre növekvő nemzetközi érdekeltsége és aktivitása nem egy lineáris ív, hanem az aktív és kevésbé aktív fellépés iránti igény hullámlása mentén alakult: így az izolacionista lépések éppen a zárkózottabb időszakok tünete, vagyis rendszeres, nem pedig eseti jelenségek. Mindennek fényében a Trump-elnökség külpolitikájának két markáns jellemzője van: egyrészt a nemzetközi kapcsolatokban használatos fogalmakkal nehezen azonosítható, másrészt szembemegy az elvileg meghatározó visszahúzó gondolatával.

Az amerikai internacionalizmus és annak ciklusai

Az amerikai külpolitikában mind az izolacionizmus, mind az internacionalizmus a kivételességtudatból ered. Az első értelmében az amerikai politikai rendszer és szabadságjogok olyan értékek, amelyeket óvni kell a nemzetközi hatalmi játszmák veszélyeitől (a külső fenyegetésektől és a belső nemzetbiztonsági visszaélésektől egyaránt). Az izolacionista hagyomány George Washington elnök 1796-os búcsú- és Thomas Jefferson elnök 1801-es beiktatási beszédével vette kezdetét: mindketten azt hangsúlyozták, hogy az Egyesült Államok nyitott a gazdasági és a kereskedelmi kapcsolatok iránt, de elkerüli az állandó politikai és katonai szövetségek béklyóját. Valójában azonban csak európai vonatkozásban lehetett izolacionizmusról beszélni, hiszen a washingtoni külpolitika idővel komoly érdeklődést mutatott az amerikai kontinens többi része iránt, s ezt az 1823-as Monroe-doktrínában, majd annak az 1904-es Roosevelt-kiegészítésében nyilvánította ki.

Az európai értelmezés szerinti amerikai internacionalizmus Woodrow Wilsonnak az első világháborút lezáró törekvései részeként debütált: Washington a liberális értékek nemzetközi terjesztésére tett kísérletet – jóllehet a liberális internacionalizmus csak a második világháború árnyékában vált meghatározóvá az amerikai külpolitikában, akkor is realista vonásokkal társítva. A 20. században az amerikai külpolitikai aktivitás nagy viták sorozatán keresztül,⁴ de erősödő tendenciát mutatott. Az elméleti szakirodalom az internacionalizmusnak számos típusát különbözteti meg, amelyek többek közt a liberális értékek terjesztése, a nemzetközi intézményekbe

vetett bizalom, valamint az amerikai kemény hatalmi eszköztár iránti fogékonyság tekintetében eltérő irányzatokat alkotnak.⁵

Az amerikai internacionalizmus győzelme azonban csupán látszólagos, hiszen a közéleti diskurzusban a realista és a nacionalista ismérvek mentén fel-felmerül a külvilágtól való visszahúzódás gondolata. Valójában az ilyen periódusok is felrajzolhatók egy ívre, bár az nem lineáris, hanem ciklikus. Az amerikai külpolitikai hangulatingadozás elmélete szerint az Egyesült Államokban körülbelül fél évszázadig tart egy-egy külpolitikai ciklus, amelynek van egy introvertált és egy extrovertált időszaka. Az ún. „pozitív tevékenységek” – vagyis a külvilág formálására ható kezdeményezések (például a területszerzési kísérletek, a fegyveres műveletek, az erőteljes diplomáciai figyelemztetések) – leginkább az extrovertált időszakokra jellemzőek. De azt jelzik a katonai (haditengerészeti) kiadások, a nagy pártok választási platformjain megjelenő üzenetek, valamint a meghatározó elnöki (beiktatási és az unió helyzetéről szóló) beszédek szövegei is.⁶ Természetesen az introvertált időszakokban is folytatódik a külpolitikai aktivitás, azonban olyankor Washington politikai és katonai értelemben is kevésbé asszertív, és inkább megállapodások és szerződések útján próbálja megelőzni egy-egy helyzet romlását, miközben az elnökség mellett a kongresszus is hajlamosabb bele-szólni a külpolitika alakításába. Az eredeti elmélet átlagosan 21 éves introvertált és 27 éves extrovertált időszakokkal számolt, a továbbfejlesztett változatban pedig 1776–2016 között öt teljes (tehát introvertált és extrovertált szakaszt is tartalmazó) ciklust azonosítottak, amelyek szélsőséges pontjait a társadalom hangulata és az ország külpolitikai érdekei közötti konfliktus jellemzi.⁷ Mindennek tükrében a legutóbbi extrovertált szakasz 2016-ban véget ért, s most az azt követő új ciklus zajlik, introvertált szakasszal.⁸

Megfoghatatlan doktrína, érdek–hangulat-konfliktus

Bár rendszeresen éri az izolacionizmus vádja, Donald Trump külpolitikája kifejezetten aktív. Sőt, már az első elnöki ciklusa alatt is számos kezdeményezést hajtott végre, s azok egy része akár az elvi megfontolások, akár a gyakorlati kivitelezés terén túlélte a 2020-as elnökválasztást. Ez már önmagában egy paradoxon, ugyanis az amerikai elnökök rendszerint (ha megadatik nekik) a második ciklusukban látnak hozzá a külpolitikai örökségük megteremtéséhez. Az ellentmondásosság akkor tűnik fel igazán, amikor a trumpi külpolitikát a nemzetközi kapcsolatok megszokott elméleteinek és fogalmainak a rendszerében próbáljuk értelmezni. Michael Anton, aki az első Trump-elnökség idején a Nemzetbiztonsági Tanács tagja, a másodikikén pedig a 2025-ös Nemzeti Biztonsági Stratégiának (*National Security Strategy*, NSS) az egyik fő szövegezője volt, úgy értékeli, a trumpi külpolitika

már az első elnöki ciklus során is számos ötletet merített a főbb amerikai külpolitikai hagyományokból és irányzatokból, de igazából egyikre sem „iratkozott fel”. Ugyanez a második Trump-elnökség gondolkodásában is tetten érhető: a tavaly készült stratégia nyíltan elutasítja, hogy bármilyen jelző megfelelően leírhatná az „*America First*” lényegét, amely „pragmatikus, anélkül hogy »pragmatista«, reális, anélkül hogy »realista«, elvhű, anélkül hogy »idealisztikus«, erős, anélkül hogy »héja«, és visszafogott, anélkül hogy »galamb« lenne”.⁹

Anton szerint a Trump-doktrína lényege, hogy Washington – a nemzetállami érdekeknek megfelelően – szembeszállt a liberális internacionalizmussal, mert bár az sokáig előnyös volt számára, az abból fakadó globalizáció és transznacionalizmus politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális trendjei már inkább a feltörekvő és Amerika-ellenes hatalmaknak kedveznek.¹⁰ A tavaly elkészült NSS alapelveként azonosítja a nemzeti szuverenitásnak a transznacionális szereplőkkel szembeni védelmét, az egyes régiókban az ellenséges erők által elérni kívánt dominanciának a meggátolását, valamint a hiteles elrettentést. Bár a dokumentum a hatalmi egyensúly kialakítására és a liberális értékek – erősen korlátozott – támogatására is utal, a „rugalmas realizmus” jegyében fenntartja az Egyesült Államok számára annak a jogát, hogy az amerikai érdekek mentén katonai beavatkozásokat indítson. A Trump-elnökség alapelvei közé tartozik a más országokkal való békés kereskedelmi kapcsolatok megteremtése is,¹¹ bár mind a dokumentum, mind a meghozott vámpolitikai döntések arról tanúskodnak, hogy Washington inkább korrigálni akarja a nemzetközi szabadkereskedelmi folyamatok eddigi trendjét, és nagyobb lehetőséget kíván biztosítani az amerikai termékek exportjának.

A dokumentum alapján Donald Trump legfőbb külpolitikai öröksége a béke előmozdítása lenne, ám ez újabb kérdéseket vet fel. Egyrészt nem világos, hogy Washington béketeremtő küldetésének a fókuszában a nemzeti érdekek állnak-e, vagy tágabb, globális megfontolás vezeti-e az elnököt: az említett alapelvek és a trumpi tranzakcionalista attitűd fényében ugyanis korlátozott tevékenységről van szó, ugyanakkor az NSS felveti, hogy az Egyesült Államok a „közvetlen és központi érdekek szempontjából félreeső régiókban és országokban is törekedhet békemegállapodások keresésére, az elnök iránymutatása szerint”. Másrészt ez utóbbi kitétel kifejezetten elnöki aktivizmust sugall: ebben az olvasatban az amerikai erőfeszítések élén az „elnöki diplomácia” áll,¹² amelynek az eszközei: a „nem bevett diplomácia, Amerika katonai ereje, valamint gazdasági súlya”.¹³

A második Trump-elnökség külpolitikai asszertivitása otthon (is) feszültséget kelt, mivel a kormányzat extrovertált külpolitikája nincs szinkronban

az amerikai közélet introvertált hangulatával. Az utóbbi tíz évben (vagyis a legújabb introvertált időszak kezdetétől napjainkig) az amerikai pártok platformjain egyre több jele mutatkozik annak, hogy inkább a hazai társadalmi, gazdasági és intézményi (politikai) problémák megoldására koncentrálnának. A Republikánus Párt választási programjaiban a külpolitikával foglalkozó fejezet terjedelme – 2016-ban az anyag 25,5%-a volt, 2020-ban nem adtak ki új programot, 2024-ben pedig már csak 8,4%-ot tett ki – csökkenő tendenciát jelzett, és bár a demokratáknál ez az arányszám változó volt (rendre 14,6%, 21,9% és 16,8%), az ő szövegeikben is érződött a hazai környezetre hangolt külpolitika igénye.

Míg a republikánusok 2016-ban a nemzetközi aktivitás korlátjaként a nemzeti szuverenitás védelmét emelték ki, a 2020-as platformot helyettesítő nyilatkozatuk pedig azt lényegében megerősítette, addig a demokraták 2016-ban egyes témák (például a klímavédelem) terén az addigi vállalások fokozását célozták, 2020-ban pedig abban bíztak, hogy az Egyesült Államok vezető szerepének a megújítása a „hazai megújulást előre sorolja és felgyorsítja”. Hasonló különbséget lehetett megfigyelni a külpolitikai fellépés jellegét és belső mozgásterét illetően is: miközben tíz évvel ezelőtt a republikánusok a hazájukat a világpolitikában „nélkülözhetetlen nemzetként” azonosították, és a „világvezető szerep hagyományát” részvételnként és nem beavatkozásként értelmezték, amely „konzultációt és nem cselekvési engedélyt igényel”, a demokraták szemében az amerikai vezetés „a világban a békét és jólétet szolgáló, elvhű erőként” jelent meg, és a katonai erőnek az elnök általi alkalmazására vonatkozó kongresszusi engedély szigorítását hangsúlyozták. 2024-ben még jobban érzékelhető lett a hazai ügyek prioritása: a republikánusok az ország „súlyos hanyatlásáról” írtak, a demokraták pedig kijelentették, hogy az amerikai külpolitikát többé már nem lehet úgy folytatni, „mintha a belpolitikai kihívásaink függetlenek lennének a globális kihívásoktól”.¹⁴

A 2017-es és a 2021-es elnöki beiktatási beszédben szintén tetten érhető egyfajta külpolitikai visszafogottság (Donald Trump az amerikai modell mindenkre „fénylő példáját”, Joe Biden pedig a „hatalom példája” helyett a „példa hatalmát” hangoztatta), de e tekintetben 2025 már fordulatot jelentett: Trump ugyanis nemcsak „Amerika aranykorának” a kezdetéről és a háborúk lezárásáról, illetve elkerüléséről beszélt, hanem arról is, hogy „az Egyesült Államok újra gyarapodó nemzetként fog tekinteni magára, amely növeli a gazdagságunkat, kiterjeszti a területünket, építi a városainkat, emeli az elvárásainkat, és új és gyönyörű horizontok felé viszi a zászlónkat”.¹⁵ Az elnök konkrétan a Panama-csatorna feletti amerikai ellenőrzés visszaszerzéséről beszélt, de később újra felvetette azt Grönland kapcsán is, továbbá fokozta a nyomást a venezuelai és kubai rezsimen: az előbbi esetén

az olaj, az utóbbián a sziget megszerzését is elképzelhetőnek ítélte. Mindez vegyes, de összességében inkább negatív társadalmi visszhangot váltott ki, különösen az iráni háború árnyékában. Ez utóbbi – Nicolás Maduro venezuelai elnök elrablásához hasonlóan – az elnök háborúindítási jogáról szóló vitákat váltott ki a kongresszusban: a törvényhozók az első másfél évben tehetetlennek bizonyultak ugyan az elnök proaktivitásával szemben, de az említett ügyek és a vámpolitika miatt egyre jobban keresik az elnök külpolitikai mozgásterét korlátozásának a lehetőségeit. Csakhogy a Donald Trump által keltett külpolitikai turbulencia hátterében olyan nemzetbiztonsági megfontolások állnak, amelyeket a Fehér Ház égetően sürgősnek tekint: Washington mielőbb korrigálni akarja az általa fenntarthatatlannak vélt nemzetközi dinamikákat, elsősorban a kereskedelem, a nyersanyagszállítások, a gyáripari termelés, valamint a szövetségesi teherviselés terén. Nem véletlen, hogy a második Trump-elnökség számos intézkedése biztonságiasító elnöki rendeletekre épül, ami világosan szemlélteti az amerikai külpolitikai cselekvés szabadságának a fontosságát.

***Potestas Americana* – az amerikai hegemonia nyomai**

Az amerikai külpolitika számára kulcsfontosságú Washingtonnak a nemzetközi színtéren betöltött szerepe. A *Pax Americana* egy olyan világrendet jelent, amelyben az amerikai hatalom egy, a rend működése szempontjából nélkülözhetetlen, globális vezető funkcióval bír: a nemzetközi rend szabályait az Egyesült Államok mint hegemon hatalom hivatott betartatni. Ez egyrészt páratlan mértékű katonai és pénzügyi hatalmat, másrészt a nemzetközi kapcsolatok többi szereplője részéről nyíltan vagy hallgatólagosan biztosított politikai legitimitást feltételez. Míg az előbbit a hegemon hatalmi státusz egyedülálló (globális), az utóbbit a hegemon szerep testhezálló (hiteles) jellege határozza meg. A Trump-elnökség igényt tart a státusszal járó elsősége, de közben a szerepből adódó feladatokat csak részben teljesíti.

Amerikai hegemon hatalmi státusz és szerep

A *Pax Americanának* mint világrendnek bizonytalan a jövője, ezért a multipoláris világ hívei arra számítanak, hogy Washington feladja a globális vezető szerepét, és elkezd regionális hatalom módjára viselkedni. Valójában azonban az amerikai helyzet egyedülálló. Egyrészt az észak-amerikai regionális biztonsági komplexum mindig is stabil volt, mégpedig az Egyesült Államokkal a központjában. Léteznek más centralizált régiók is,¹⁶ ám azokban a központi szereplőnek a hatalma kisebb. Másrészt egy

multipoláris világban nemcsak több pólusnak és érdekszférának, hanem több befolyási övezetnek is léteznie kell – csak hogy ez utóbbinak a kritériumait (katonai dominancia, gazdasági centralizáció és tartós jelenlét biztosítása) kizárólag az Egyesült Államok teljesíti.¹⁷ Mindemellett a pólusok egymáshoz viszonyított helyzetét is érdemes vizsgálni, amely viszont számos hatalmi tényező (katonai erőketítés, gazdasági súly, szövetségi hálózat, technológiai fejlettség) terén oly mértékű amerikai fölényt mutat, hogy egyesek szerint a világ továbbra is „részben unipoláris” maradt.¹⁸ E nézet kritikusaiknak egy része két pólust azonosít: ők egy olyan, a „Thuküdidész csapdájaként” elhíresült helyzethez hasonló világot vizionálnak, amelyben az amerikai és a kínai hatalom össze fog csapni egymással. A koncepciójuk lényege, hogy a két fél konfliktusa súlyos kataklizmát okozna, ezért célszerűbb békésen megegyezniük, és ennek érdekében – mivel maga az alaphelyzet egy nagyhatalmi váltás lehetőségét sugallja – lényegében a már-már hanyatló Washingtont inti óvatosságra a feltartóztatathatatlannal felemelkedő Pekinggel szemben. A peloponnészoszi háború tanulságát a kínai elnök is nyíltan hangoztatja, jóllehet a történelmi párhuzam több ponton vitatható: például a szóban forgó ókori konfliktust technikailag a regnáló hatalom nyerte meg (ahogy számos hasonló konfliktusban is az volt jobb helyzetben).¹⁹

Az amerikai geopolitikai gondolkodás klasszikusainak a nézetei szerint az Egyesült Államok hatalma eleve nem korlátozódhat a nyugati féltekére. Nicholas J. Spykman az eurázsiai magterületre vonatkozó brit gondolatot újította meg, amikor a második világháború vége előtt az Eurázsia peremterületén való amerikai jelenlétet szorgalmazta,²⁰ amelyre a hidegháborús feltartóztatási stratégiának, majd a posztbipoláris európai stabilitás biztosításának a sikeréhez is szükség volt. Az USA globális vezető szerepe szintén egy klasszikus geopolitikai gondolatból ered. Alfred Thayer Mahan már az amerikai nagyhatalmi státusz elérése előtt leírta, hogy az ország sikerének a kulcsa a nyílt tengeri útvonalakban rejlik, így azok szabadságának és biztonságának a garantálása központi amerikai érdek.²¹ Washington már a korai izolacionista időkben is nemegyszer a tengerek szabadsága ügyében került fegyveres konfliktusba állami és nem állami szereplőkkel. A kiemelt tengeri útvonalak és fojtópontok, avagy a „globális közös terek” feletti kontroll gyakorlása rendkívül fontos területe az amerikai biztonságpolitikának, és e feladatra az Egyesült Államok kapacitásához és rutinjához képest eltörpülő lehetőségeik okán egyetlen más hatalom sem alkalmas. Így a nemzetközi tengeri kereskedelem zavartalan működésének a biztosítása révén az USA hegemon hatalmi státusszal és az annak megfelelő szereppel egyaránt rendelkezik.

Amerikai elsőség és hiányos hegemonia

Donald Trump a második elnöki ciklusában több ízben tudatosítani igyekezett az Egyesült Államok regionális és globális hegemon hatalmi státuszát. A 2025-ös Nemzeti Biztonsági Stratégia Washington kiemelt érdekeként említi az amerikai kontinens stabilitását, valamint annak a megelőzését, hogy a régió főbb stratégiai pontjai ellenséges külső hatalmak kezére jussanak. Ugyanakkor e tekintetben nem áll meg a „nyugati féltékenél”, hanem minden régió kapcsán megfogalmaz olyan érdekeket, amelyek alapvető azonnosságot mutatnak a globális amerikai hegemonia profiljával: ilyen a fontos tengeri útvonalak szabadságának a fenntartása, Európa szabadságának és biztonságának a megőrzése, valamint az ellenséges hatalmak közel-keleti dominanciájának a meggátolása, s mindezzel párhuzamosan a külföldi szereplők által az amerikai gazdaságnak okozandó további károk megállítása és a helyzet megfordítása is – ami szintén főleg Pekingre történő utalás.²²

A Nicolás Maduro elrablását szolgáló művelettel Washington nemcsak a saját környezetének a stabilitását, hanem az amerikai erőikivetítés precizitását is szemléltette, miközben Európában a hegemon hatalmi státuszának a realitása és korlátjai egyaránt megmutatkoztak. Egyfelől a Trump-elnökség kiemelten foglalkozott az orosz–ukrán háború ügyével, és noha az másfél év alatt sem hozott érdemi áttörést, Washington megkerülhetetlen szereplő maradt. Ez utóbbi az amerikai fegyverszállításokra is igaz, amelyek akadoztak ugyan,²³ ám a részleges amerikai hátrálás az európai teherviselés további növelésének az elősegítésére is hivatott. Ennek megfelelően továbbra is mehettek amerikai fegyverek Ukrajnába, amennyiben azokért az európai szövetségesek fizettek.²⁴ Másfelől az egymásnak ellentmondó hírek arra utalnak, hogy a mai napig sem tisztázódott, hogy Washington mekkora katonai lábnyomot tervez Európában hagyni:²⁵ a Fehér Ház az eddigi szerepvállalásának a csökkentését, a kongresszus pedig legalább a szinten tartást szeretné elérni. Mindeközben az iráni háború mind a Kijevnek, mind az európai szövetségeseknek szánt amerikai fegyverrendszerek szállítását megnehezítette, valamint egyes NATO-tagállamokat Washingtonnal szembeni politikai kritikák, sőt ellenállás kifejezésére készítette.

A Trump-adminisztráció közel-keleti fellépése felemás képet festett az USA hegemon státuszáról. A Signalgate-ügy²⁶ jelezte, hogy a washingtoni kül- és biztonságpolitika főbb döntéshozói (köztük Marco Rubio, Pete Hegseth és Michael Waltz) körében továbbra is amerikai feladatnak számít a kritikus tengeri útvonalaknak a jemeni húszikkal szembeni védelme. Hasonló jelenthető ki az iráni háború kapcsán is, jóllehet az az amerikai hatalmi hübriszről is árulkodott.

Egyfelől Trump meggyőződése, hogy Teheránnak nemcsak az atom-programját, hanem a konvencionális erőkitetési képességét is le kell törni: Washington már 2017 óta számol a revizionista hatalmak (Peking és Moszkva), valamint a partnereik (Teherán és Phenjan) összehangolt fellépésével – márpedig ez fegyveres konfliktus esetén egyszerre több had-színteret jelent, így az USA és a nyugati szövetségesei érdekét szolgálja a kisebb veszélyforrások kezelésének az előre vétele.²⁷ Ilyen a Hormuzi-szoros iráni lezárásának és az arra adott amerikai blokádnak az ügye is. Bár a népszerű vélekedés szerint Washington akaratlanul is ütőkártyát adott Teherán kezébe, valójában az iráni vezetés bármikor megkísérelhetette volna a szoros lezárását (sőt, már az 1980-as évekbeli tankerháborúban is szolgáltatott példát a hajóforgalom akadályozására). Márpedig az iráni lépés és a hajóforgalom megsarcolása az amerikai hegemoniagyakorlással, azon belül a nemzetközi tengeri útvonalak szabadságának a védelmével ütközik, így Washington nem pusztán a saját, hanem mások érdekében is büntette meg érte Teheránt.

Másfelől a háború kibontakozása alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a részletek megtervezését az amerikai katonai és gazdasági hatalmi profilra szabták: Washington olyan műveletekbe kezdett, amelyekhez csak korlátozott mértékben számíthatott az európaiak támogatására,²⁸ miközben az amerikai energia dominanciájára építő politikája révén az irániak által kijátszott „energiakártya” ellen is jobban felkészült, mint a szövetségesei. Az iráni atomprogramban érintett bázisokra mért légicsapások arra utaltak, hogy az Egyesült Államok egy távoli, de az amerikai szerepvállalás szempontjából politikailag érzékeny térségben is éreztetni kívánja a hatalmát – még ha a hazai közéletben vitát is generált, hogy a Trump-adminisztráció jól mérte-e fel az iráni rezsim ellenálló képességét. A számok (ember-, eszköz- és pénzvesztés) tekintetében Washington mérlege sokkal jobb, mint Teheráné, de a nemzetközi rend oldaláról ennél fontosabb, hogy bármekkora kárt is okozott Washington, nincs senki, aki az általa kiváltott helyzetet képes lenne feloldani. Pekinget a Közel-Keletről érkező olajimportja okán érzékenyebben érinti az ügy, ráadásul a korábbi gazdasági, politikai és katonai együttműködésük dacára érdemben nem tudott (vagy nem akart) Teherán segítségére lenni, ahogy a tengeri útvonalak biztosításának a feladatát sem tudná átvenni. Ezzel együtt az amerikai elsőség korlátjai is megmutatkoztak:²⁹ az iráni háború már az első hetek műveleti költségei miatt sokkhatást okozott az amerikai védelmi ipari bázisnak, s rávilágított a gyártási kapacitás növelésének az évtizedek óta megoldatlan problémájára.³⁰ Bár Trump és csapata napirendre vette annak a megoldását, ez újabb kérdéseket vet fel. A 2027-es költségvetési tervben ugyanis 1,5 billió dollárt kértek a kongresszustól a

Pentagon részére, míg a külügyminisztérium és a nemzetközi programok (köztük például a segélyezés) számára csupán 35,6 milliárd dollárt (közel 30%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban).³¹ Az első Trump-elnökség tíz évvel ezelőtti tervezésének tükrében ez nem újszerű lépés, ugyanakkor az amerikai puha hatalom érezhető gyengüléséhez, de legalábbis kisebb láthatóságához vezethet.

A hegemonhelyzet visszaszorulásának a másik oka a szerepkör részleges kiüresedése. A nemzetközi vizek szabadságának a biztosítását és bizonyos regionális konfliktusok megelőző rendezését még fel lehet fogni az amerikai hegemonia egy-egy népszerűtlen, de szükséges megnyilvánulásának, viszont a multilaterális helyett a bilaterális megállapodások keresése arról árulkodik, hogy Donald Trump az amerikai hatalmi helyzetet a saját önző érdekei érvényesítésére is használni akarja, amelynek érdekében még a szövetségesekkel és partnerekkel szemben is zéróösszegű játékokat folytat. Az elsőségét érvényesítő „ragadozó hegemon” meghatározást³² Washington elsősorban a vámpolitikájával „érdemelte ki”. A biztonságiasítási logika mentén bevezetett globális (minden országra kivetett), legalább 10 százalékos amerikai vámok elsősorban az állam külkereskedelmi deficitjének és a szövetségi kormányzat bevételeinek a mértékét hivatott javítani, azonban a kereskedelmi kapcsolatok újratárgyalásakor a Trump-adminisztráció a partnerekkel szemben nemcsak a vámok csökkentését, hanem az Egyesült Államokba irányuló beruházások növelését, valamint amerikai fegyverek és energia vásárlását is kérte – részben az amerikai védelmi ernyő költségeire való hivatkozással. Az ehhez hasonló megoldások persze nem újak a nemzetközi politikában, és bár rövid távon (főleg politikai) előnyökhöz juttathatja az amerikai felet, hosszú távon a szövetségesek részéről mind a pénzügyi fenntarthatóság, mind a politikai életképesség tekintetében megkérdőjelezhető. Hasonló mondható el a Béketanács működéséről is, amelynek a jogalapját az ENSZ biztosítja, a kiszivárgott alapító chartája szerint viszont egy olyan struktúrát és működési rendet kíván megvalósítani, amely a felszínen multilaterális ugyan, de valójában erőteljes amerikai befolyást biztosít – stratégiai és operatív szinten egyaránt.³³

***Pax Americana* – az amerikai világrend és annak eltűnése**

A *Pax Americana* kapcsán két dolgot érdemes tisztázni. Az egyik, hogy a kifejezés nem a „béke”, hanem a „rend” amerikai érvényesítésére utal: a hasonló elnevezésű időszakokról (például: *Pax Romana* vagy *Pax Britannica*) is elmondható, hogy az aktuális legfőbb hatalom nem a teljes béke, csupán a politikai és a gazdasági stabilitás katonai biztosítására vállalkozott.³⁴ A másik, hogy az amerikai rendépítés a saját kivételesség- és

küldetéstudatukra épült: előbb az észak-amerikai terjeszkedés civilizációs feladatát, majd az amerikai kontinens politikai és katonai stabilitásának a garantálását, végül pedig a nemzetközi politika működési rendjének az erkölcsi fejlesztését célozta.³⁵

Regionális és globális Pax Americana

Bár napjainkban *Pax Americana* alatt a hidegháború utáni nemzetközi rendet szokás érteni, a kifejezés eredetileg regionális elképzelést takart: előbb a polgárháborút követő egyesült államokbeli békére, később a latin-amerikai és a karibi térségben megvalósuló rendre utalt.³⁶ Idővel az Egyesült Államok az amerikai rendet az egész kontinensre kiterjesztette: az 1823-as Monroe-doktrína szentesítette az amerikai és az európai érdekszférák elkülönülését, 1904-ben pedig Theodore Rooseveltt a Monroe-doktrína kiegészítésével nyilvánvalóvá tette, hogy az USA érdekei védelmében fenntartja a latin-amerikai intervenció jogát. Mindez több amerikai pénzügyi és katonai beavatkozáshoz vezetett,³⁷ mindazonáltal integrációs lépésekre is sor került: 1889–1890-ben Washington konferenciát szervezett az amerikai államok számára, amelynek eredményeként 1910-ben megalapították a Pánamerikai Uniót, 1933-ban pedig Franklin D. Roosevelt meghirdette a „jószomszédi” politikáját, amely a katonai beavatkozások helyett a gazdasági és a kereskedelmi kapcsolatok erősítésére helyezte a hangsúlyt. A hidegháború során Washington sorra hívta életre a kollektív biztonság intézményeit: az 1947-ben létrejött Amerika-közi Kölcsönös Segítségnyújtási Szerződést (riói paktum), valamint az 1948-as alapokmányának az elfogadásával az Amerikai Államok Szervezetét.³⁸ Bár a „nyugati féltekének” nevezett régió stabilitása a posztbipoláris korban is fontos maradt, Washington érdeklődési köréből fokozatosan kikerült, ahogy azt a Monroe-doktrína 2013-as hivatalos amerikai megtagadása szemléltette.

Globális kontextusban a *Pax Americana* a liberális nemzetközi rendet jelenti. A „liberális” jelző találó, hiszen a rend építését elsőként Woodrow Wilson vetette fel az első világháborúban, akit az a cél vezérelt, hogy a fegyverzetkorlátozás és az egységes szabályozásnak megfelelően folyó kereskedelem, valamint a népképviselő és a nemzetközi intézményi együttműködés révén a világ a demokratikus államok számára biztonságossá váljon. Magát a kifejezést George W. Kirchwey, az American Peace Society elnöke használta 1917-ben, amikor kijelentette, hogy az Egyesült Államok ezzel az idealista lépéssel „vált a nemzetközi rendszer részévé”, és a demokráciákkal való együttműködés túlmutat az éppen zajló háborún.³⁹ Az amerikai világrendépítés gondolata a második világégés alatt újra előkerült: 1941-ben

Henry Robinson Luce újságíró a „The American Century” című cikkében egy, a háború utáni, amerikai vezetésű és liberális elvek mentén működő új világ felépítését szorgalmazta.⁴⁰ Ugyanakkor James H. R. Cromwell torontói amerikai nagykövet *Pax Americana* című, Rooseveltnél ajánlott könyvében⁴¹ az amerikai demokráciát a világbékével hozta összefüggésbe. A gyakorlatban az amerikai–brit Atlanti charta volt az, amely már az amerikai hadba lépést megelőzően előrevetített egy, a roosevelti alapszabadságok érvényesülését biztosító új világrendet, amelynek az alapjait Washington 1944-ben kezdte letenni, a hidegháború alatt pedig a szuperhatalmi verseny keretei között működtette azt a szövetségeseivel. A posztbipoláris világ beköszöntével megtörtént a nemzetközi rend kiterjesztése is, ami viszont a „siker válságát” hozta, mivel az új tagok révén új elvárások is érkeztek, s ez csökkentette a rend kohézióját.⁴²

Regionális konstrukció, globális destrukció

A második Trump-elnökség pálfordulást jelentett Washington korábbi Amerika-politikájához képest. Az Egyesült Államok 2025-ös Nemzeti Biztonsági Stratégiája bevezette a Monroe-doktrína Trump-kiegészítését, amely egyúttal a dokumentum egyetlen, külön névvel bíró kezdeményezése. Ez voltaképp a Rooseveltnél kiegészítés megerősítése, azzal a különbséggel, hogy ebben a figyelem középpontjában „a régióhoz való kulcsfontosságú földrajzi hozzáférés”, illetve a külső hatalmakhoz tartozó „erők és egyéb fenyegető képességek pozicionálásának a megtagadása” áll,⁴³ de ez utóbbi immár nem Európára, hanem a Kínai Népköztársaságra és az Oroszországi Föderációra vonatkozik. Az amerikai érdeklődés az elnök első napjától kezdve megmutatkozik: Donald Trump a 2025-ös beiktatásakor a Mexikói-öböl és a Denali-hegy – Amerikai-öbölre, illetve McKinley-hegyre történő – átnevezéséről, valamint a Panama-csatorna feletti amerikai ellenőrzés visszaszerzéséről beszélt,⁴⁴ Marco Rubio első külügyminiszteri útja pedig a Panamai Köztársaságba vezetett, amelynek a kormányszata rövid időn belül visszalépett a kínai Övezet és Út Kezdeményezéstől (*Belt and Road Initiative*, BRI), valamint *de facto* és *de jure* megszüntette a kifogásolt kínai háttérű cégeknek a Panama-csatorna körüli jelenlétre vonatkozó engedélyét. A Trump-elnökség másik látványos lépése Nicolás Maduro venezuelai elnök elrablása és amerikai törvényszék elé állítása volt, amelyet követően Washington rávehette Caracast arra, hogy megszüntesse a havannai olajexportját. Az Egyesült Államok ezzel érvényesíteni tudta a Trump-kiegészítést az egyébként is évek óta amerikai érdekeket sértő, kínai és orosz hírszerzési szálakkal rendelkező venezuelai és kubai rezsimmel szemben.

Mindazonáltal a Trump-adminisztráció nem kezdett értékalapú rendépítésbe, így – a korábbi gyakorlattal ellentétben – nem szorgalmazta a demokratikus berendezkedést és a humanitárius segélyezést erősítő programokat, a figyelmét inkább az amerikai nemzetbiztonsági szempontból releváns kérdésekre (a politikai és gazdasági stabilitásra, a kritikus és az információs infrastruktúrák ellenőrzésére, valamint a kábítószer- és embercsempészet elleni fellépésre) irányította.⁴⁵

Globális viszonylatban az első Trump-elnökség felismerése az volt, hogy a nemzetközi rend egyes intézményei már nem képesek az eredeti elképzelések mentén ellátni a feladatukat. A rend aláásásáért és megtöréséért az amerikai vád a revizionista hatalmakat (rendre Pekinget és Moszkvát) érte,⁴⁶ de a felhígítás vádjá alól Washington szövetségesei és partnerei sem mentesültek. Minden nacionalista-populista felhangja ellenére a trumpi „*America First*” nem felborítani akarta, hanem újrarahangolni igyekezett a nemzetközi rendet,⁴⁷ amit többnyire a szervezetekkel és az eljárásaikkal szembeni éles kritikák, szokatlan kezdeményezések és látványos destrukciók formájában végzett. Trump második elnöksége abban különbözik az elődjeitől, hogy letett a *Pax Americana* fenntartásáról. A 2025-ös Nemzeti Biztonsági Stratégia szerzői szigorúan tartották magukat ahhoz az 1986-os törvényi előíráshoz, miszerint az NSS-eknek a nemzetbiztonság szempontjából „létfontosságú” érdekeket és célokat kell tárgyalniuk. Más szóval, a Trump-elnökség a legszűkebben vett nemzeti érdekekre fordította a figyelmét. Donald Trump első elnöki ciklusa során a világ már ízelítőt kapott e jacksoni külpolitikai logikából (amely a 19. század elején, Andrew Jackson elnöksége idején alakult ki), amely elfogadja ugyan az amerikai kivételességtudatot, ám az abból következő egyetemes küldetéstudatot határozotlan elutasítja, a washingtoni kormányzat feladataként pedig az Egyesült Államok katonai biztonságának és gazdasági jólétének a garantálását azonosítja.⁴⁸

A második Trump-elnökség külpolitikájának éppen az a különös jellemzője, hogy nyersen közli az amerikai nemzeti érdekeket, amelyeket meg sem próbál az értékek köntösébe öltöztetni. A külügyminiszter-jelölti első szenátusi meghallgatásán Marco Rubio arról beszélt, hogy a Francis Fukuyama által vizionált „történelem végébe” és a liberális nemzetközi rend integrációs képességébe vetett bizalom az USA részéről nemcsak megalapozatlan, hanem veszélyes illúzió is volt, mivel egyes hatalmak és szereplők kifejezetten Amerika-ellenes kezdeményezésekre használják a rend belső politikai és gazdasági dinamikáit. Rubio hozzátette ugyan, hogy a második világháború után az Egyesült Államoknak most újra fel kell építenie „a káoszból egy szabad világot”,⁴⁹ ám annak a részleteit azóta sem tisztázta. A 2025-ös NSS csak kétszer említi a „rend” szót, akkor

is negatív kontextusban: amikor a Kínai Népköztársaság integrációjának a kudarcáról számolt be, illetve amikor a szövetségesekkel és partnerekkel való tehermegosztás kapcsán elutasította, hogy „az Egyesült Államok Atlasz módjára fenntartsa az egész rendet”.⁵⁰ Az NSS azt is rögzítette, hogy „az egész világ feletti állandó amerikai dominancia” sosem volt igazán Washington érdekében, mivel az amerikai gazdasági és társadalmi erőforrások tükrében egy arra irányuló törekvés egyszerre irreális és kontraproduktív.⁵¹

Washington az „új globális rend” képét jelenleg kizárólag a kereskedelem-politika terén veti fel. Mindazonáltal annak kapcsán sem egy átfogó, intézményesített rendszerként: Washington szerint a globális szabadkereskedelmi megállapodások és intézmények kudarcot vallottak, mivel a legtöbb ország az iparpolitika és a nem vám jellegű korlátozások eszközei alkalmazásával ellehetetlenítette a szabad és tisztességes árukereskedelmet, amelynek következtében látványos külkereskedelmi hiányok és többletek jöttek létre. Robert Lighthizer, az első Trump-elnökség kereskedelmi főképviselője úgy véli, a helyzet orvoslását leginkább úgy lehet elérni, ha az országok a többéves külkereskedelmi mérlegük alapján változó vámokat alkalmaznak, és új, az említett korlátozások lebontásáról is szóló megállapodásokat kötnek.⁵² A gyakorlatban is hasonló lépések történtek: Jamieson Greer, a második Trump-elnökség kereskedelmi főképviselője kifejtette, hogy Washington a számára zavaró kereskedelmi korlátokat már nem a nemzetközi fórumokon, hanem az amerikai védő- és büntetővámok eseti bevetésével kívánja megszüntetni, amelyek során tágabb kontextusban (különböző témák egybekötésével) folytat tárgyalást a partnereivel – ahogy tette azt az Európai Unióval is 2025-ben. Sőt, mivel ez utóbbi amerikai részről mintaértékűnek számított, a főképviselő az aláírás helyszíne alapján egy új, Turnberry-rendszer lehetőségéről értekezett,⁵³ jöllehet annak kilátásai pillanatnyilag kérdésesek.

Következtetések

A második Trump-elnökség a külpolitikát összességében ott folytatja, ahol az első abbahagyta, ám a nemzetközi rend vonatkozásában jól érezhető váltás történt. Washington már nemcsak zavarónak, hanem kifejezetten veszélyesnek tartja a nemzetközi rend eddigi működését. Ebből adódóan egyrészt nem tesz kísérletet a *Pax Americana* fenntartására, legalábbis nem a korábbi elképzelések szerint: bizonyos hegemon feladatokat elvállal, de a legtöbb régió biztonságát – az amerikai kontinens és egyelőre a Közel-Kelet kivételével – a szövetségesekre delegálja. Másrészt viszont ez nem jelent inaktivitást vagy visszahúzódást, illetve ez utóbbiból adódóan egy multipoláris világ beköszöntének az elfogadását, épp ellenkezőleg: Washington

sürgető feladatnak tekinti azt a – globális szinten rombolásként ható – tevékenységet, amelyet az amerikai kemény hatalmi képességek (katonai csapások, vármok és szankciók) eszközeivel folytatandó korrekciónak tekint. Így az Egyesült Államok látványosan érezteti a globális elsőségét, ám azt nem egy új, hanem a jelenleg fennálló világrend egyes elemeinek az amerikai érdekekre hangolt átalakítására használja. Természetesen egy ilyen állapotot is illethetne a *Pax Americana* kifejezés, noha ebben inkább konfliktusok és azokra adandó eseti megoldások várhatók.

Jegyzetek

- 1 Lásd rendre: Zakaria, Fareed: *The Post-American World* (New York, NY: W.W. Norton & Company, 2008); Keohane, Robert O.: *After Hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1984); Primakov, Yevgeny: „International Relations on the Eve of the 21st Century: Problems and Prospects” in *Russian Foreign Policy in Transition: Concepts and Realities*, szerk. Shakleina, Tatiana és Melville, Andrei (Budapest: Central European University Press, 2005), 207–220. o.
- 2 O’Brien, Robert: „The Return of Peace through Strength”, *Foreign Affairs*, 103., no. 4. (2024): 25.
- 3 A Trump-elnökség politikai szótára vélhetően nem Baruch Spinoza fogalmi készletét követi, a 17. századi filozófus hatalomkonceptiói mégis jól társíthatók az amerikai világhatalmi szerep eltérő értelmezéseivel. Egyfelől a hatalom jelenti a cselekvés hatalmát (*potentia*), vagyis az egyén azon képességét, hogy a saját fennmaradását szolgáló tettei révén hatással legyen a külvilágra. Másfelől létezik a politikai intézmények által gyakorolható hatalom (*potestas*), amely a törvényeket hivatott érvényesíteni az emberek körében. Grey, John R. T.: „Power” in *The Cambridge Spinoza Lexicon*, szerk. Hübner, Karolina és Steinberg, Justin. (Cambridge: Cambridge University Press, 2025), 430., 433. o. Az amerikai külpolitika kontextusában is elmondható, hogy a hatalom egyfelől a hazai nemzeti érdekek, másfelől a nemzetközi rend tagjaira vonatkozó szabályok biztosítását is szolgálhatja.
- 4 Dunne, Michael: „US Foreign Relations in the Twentieth Century: From World Power to Global Hegemony”, *International Affairs*, 76., no. 1. (2000): 25–40.
- 5 Lásd: Csizmazia Gábor: „Amerikai külpolitikai irányzatok: liberális, konzervatív és progresszív internacionalizmus” in *USA 250. Amerika magyar szemmel*, szerk. Csizmazia Gábor és Glant Tibor (Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 2026), 95–120. o.
- 6 Klingberg, Frank L.: „The Historical Alternation of Moods in American Foreign Policy”, *World Politics*, 4., no. 2. (1952): 239–273.
- 7 Holmes, Jack. E.: *Amibivalent America: Toward a Steadier and Safer Response to World Trends* (Lanham, MD: University Press of America, 2011), 1–27. o.

- 8 A számításához kisebb extrapoláció szükséges, ugyanis az elméletet kidolgozó Jack E. Holmes kötete 2011-ben jelent meg: mivel az extrovertált szakasz kezdetét az 1989-es évben határozta meg, az átlagosan 27 éves időszak vége 2016-ra esett.
- 9 *The White House*, „National Security Strategy of the United States of America, November 2025”, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>, 8. o. (a letöltés ideje: 2026. június 23.).
- 10 Anton, Michael: „The Trump Doctrine”, *Foreign Policy*, no.232. (2019): 42–47.
- 11 *The White House*, „National Security Strategy, 2025”, 8–10. o.
- 12 Uo., 13. o.
- 13 Uo., 8. o.
- 14 A teljes pártprogramokat lásd: *The American Presidency Project*, „Party Platforms”, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/app-categories/elections-and-transitions/party-platforms> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 15 Az elnöki beiktatási beszédeket lásd: *The American Presidency Project*, „Inaugural Addresses”, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/app-categories/spoken-addresses-and-remarks/presidential/inaugural-addresses> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 16 Buzan, Barry és Wæver, Ole: *Regions and Powers. The Structure of International Security* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), 268–270. o.
- 17 Beckley, Michael: „There Is Only One Sphere of Influence”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/there-only-one-sphere-influence> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 18 Brooks, Stephen G. és Wholforth, William C.: „The Myth of Multipolarity”, *Foreign Affairs*, 102., no. 3. (2023): 76–85.
- 19 Hason, Victor Davis: „America Is Not Caught in a »Thucydides Trap«!”, *Las Vegas Review Journal*, <https://www.reviewjournal.com/opinion/opinion-columns/victor-davis-hanson/victor-davis-hanson-america-is-not-caught-in-a-thucydides-trap-3831356/> (a letöltés ideje: 2026. június 13.).
- 20 Spykman, Nicholas J.: *The Geography of the Peace* (New York, NY: Harcourt, Brace and Company, 1944), 43. o.
- 21 Mahan, Alfred Thayer: *The Influence of Sea Power upon History* (Boston, MA: Little, Brown, and Company, 1890): 25–28. o.
- 22 *The White House*, „National Security Strategy, 2025”, 5. o.
- 23 Cancian, Mark F. és Park, Chris H.: „Trump Sends Weapons to Ukraine: By the Numbers”, *Center for Strategic & International Studies*, <https://www.csis.org/analysis/trump-sends-weapons-ukraine-numbers> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 24 Jakes, Lara: „Weapons to Start Flowing into Ukraine under European Deal with Trump”, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2025/08/29/world/europe/ukraine-weapons-europe-purchases.html> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 25 *The Wall Street Journal*, „What’s up with Trump and NATO?”, <https://www.wsj.com/opinion/nato-europe-u-s-troops-donald-trump-pentagon-a89cb86> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).

- 26 Goldberg, Jeffrey: „The Trump Administration Accidentally Texted Me Its War Plans”, *The Atlantic*, <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2025/03/trump-administration-accidentally-texted-me-its-war-plans/682151/> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 27 Grygiel, Jakub: „The Iran War and the Coming Global Struggle”, *Civitas Institute*, <https://www.civitasinstitute.org/research/the-iran-war-and-the-coming-global-struggle> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 28 Colchester, Max és Pancevski, Bojan: „Europe Is Quietly Playing a Crucial Role in the Iran War”, *The Wall Street Journal*, <https://www.wsj.com/world/europe/europe-is-quietly-playing-a-crucial-role-in-the-iran-war-aad34a00?mod=Searchresults&pos=5&page=1> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 29 Singh, Michael: „Is Iran America’s Suez Crisis? Not to Xi Jinping”, *The Wall Street Journal*, https://www.wsj.com/opinion/is-iran-americas-suez-crisis-not-to-xi-jinping-93c54438?mod=commentary_article_pos22 (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 30 Ferrari, John G. és Prochnicki, Dillon: „Running on Empty: America’s Depleted Weapons Stocks in the Iran War Are a Strategic Red Flag”, *American Enterprise Institute*, <https://www.aei.org/articles/running-on-empty-americas-depleted-weapons-stocks-in-the-iran-war-are-a-strategic-red-flag/> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 31 *The White House*, „Budget of the U.S. Government”, https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2026/04/budget_fy2027.pdf, 51., 59. o. (a letöltés ideje: 2026. június 23.).
- 32 Walt, Stephen: „The Predatory Hegemon”, *Foreign Affairs*, 105., no.2. (2026): 8–23.
- 33 Magid, Jacob: „Full Text: Charter of Trump’s Board of Peace”, *The Times of Israel*, <https://www.timesofisrael.com/full-text-charter-of-trumps-board-of-peace/> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 34 Norrlof, Carla: „The Waning of Pax Americana?” in *Great Decisions* (New York, NY: Foreign Policy Association, 2018), 12. o.
- 35 Glant Tibor: „Birodalmi öntudat: kivételességtudat és a három Pax Americana” in *Az Amerikai Egyesült Államok politikai rendszere*, szerk. Magyarics Tamás, Mártonffy Balázs és Merkovity Norbert (Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 2024), 236–237. o.
- 36 Norrlof: „The Waning of Pax Americana?”, 13. o.
- 37 McCormick, James M.: *American Foreign Policy and Process* (Boston, MA: Wadsworth Cengage Learning, 2010), 12–21. o.
- 38 Meyer, Peter J.: „Organization of American States: In Brief”, *Congressional Research Service*, https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R47230/R47230.7.pdf (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 39 Kirchwey, George W.: „Pax Americana”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 72. (1917): 40–48.
- 40 Luce, Henry: „The American Century”, *Diplomatic History*, 23., no. 2. (1999): 161., 163–171.

- 41 Cromwell, James H. R.: *Pax Americana: American Democracy and World Peace* (Chicago, IL: A. Kroch and Son, Publishers, 1941).
- 42 Ikenberry, G. John: „The End of Liberal International Order?“, *International Affairs*, 94., no.1. (2018): 9–10., 18–21.
- 43 *The White House*, „National Security Strategy, 2025”, 15. o.
- 44 *The White House*, „The Inaugural Address”, <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 45 Nicolás Maduro eltávolítását követően Donald Trump inkább Delcy Rodríguez alelnökkel, s nem a demokratikus ellenzéket vezető María Corina Machadoval egyezett meg az amerikai–venezuelai kapcsolatok további alakításáról, miközben a politikai szempontból Venezuelához és Kubához hasonló megítélés alá eső Nicaraguával szemben az amerikai külpolitika eddig visszafogottnak bizonyult. Meyer, Peter J., Klein, Joshua és Kitamura, Kyla H.: „U.S. Foreign Policy in the Western Hemisphere: Issues for Congress”, *Congressional Research Service*, https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R48960/R48960.2.pdf, 4–7., 12–13., 41–45. o. (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 46 *The White House*, „National Security Strategy of the United States of America, December, 2017”, <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, 25., 27. o. (a letöltés ideje: 2026. június 23.).
- 47 Brands, Hal: „The Renegade Order”, *Foreign Affairs*, 104., no. 2. (2025): 33.
- 48 Mead, Walter Russell: „The Jacksonian Revolt”, *Foreign Affairs*, 96., no.2. (2017): 3–4.
- 49 *United States Senate Committee on Foreign Relations*, „The Nomination of Hon. Marco Rubio to Be U.S. Secretary of State”, <https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/6df93f4b-a83c-89ac-0fac-9b586715afd8/01%2015%2025%20Nominations%20--%20Rubio.pdf> (a letöltés ideje: 2026. június 6.).
- 50 *The White House*, „National Security Strategy, 2025”, 12. o.
- 51 Uo., 1–2. o.
- 52 Lighthizer, Robert E.: „The New Trade Order”, *Foreign Affairs*, 105., no. 3. (2026): 57–69.
- 53 Greer, Jamieson: „Trump’s Trade Representative: Why We Remade the Global Order”, *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2025/08/07/opinion/trump-trade-tariffs.html> (a letöltés ideje: 2025. augusztus 15.).